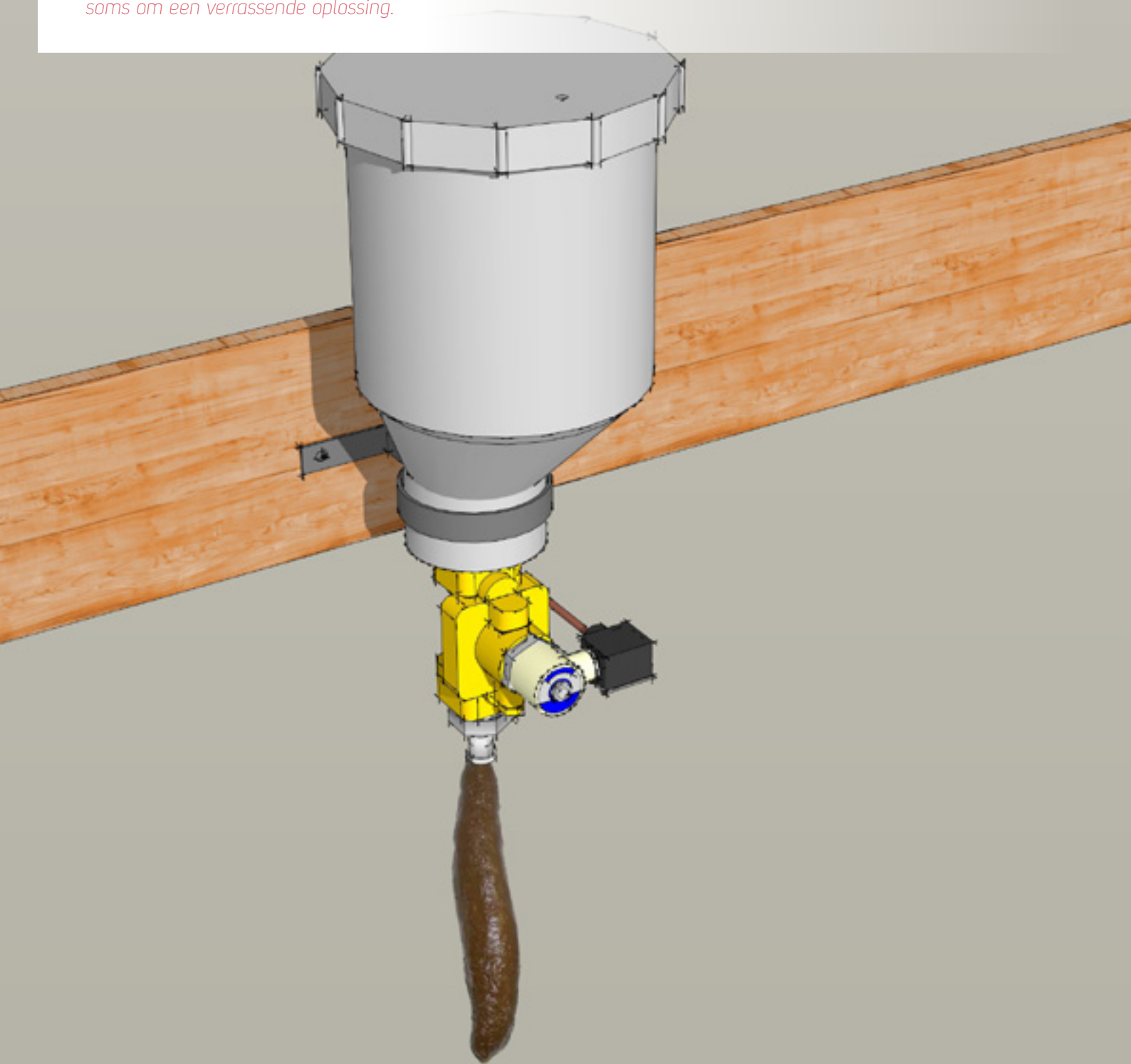

KUNSTGREPEN

VPT-erelid Dhian Siang Lie zei ooit: "Podiumtechniek bestaat niet. Er bestaat alleen techniek, en die kun je toepassen op een podium." Dus waarom zou je enkel naar middelen grijpen die voor theater bedoeld zijn? Kunst vraagt om een vrije geest – het verlangde effect soms om een verrassende oplossing.

'Grote drollen vallen naar beneden

Een magneetklep voor een drol

I TEKST: GERBRAND BORGDORFF | ILLUSTRATIE: ERIC HELDENS |

Richard III wordt wel beschouwd als het beste en waarschijnlijk meest gespeelde stuk van Shakespeare. Richard is een lelijke en doortrapte machtswellusteling. Niets is hem heilig en iedereen die tussen hem en de troon van Engeland staat, moet vrezen voor zijn leven. Hij is een smeerlap, maar niet zonder charme. Zo weet hij zelfs Lady Ann te verleiden, nota bene op de begrafenis van haar echtgenoot. En dan te bedenken dat hij zelf de moordenaar was. Schaamteloos en wreed, dat is Richard, in 1994 gespeeld door Pierre Bokma bij Toneelgroep Amsterdam in een regie van Gerardjan Rijnders en een decor van Paul Gallis.

Grote hoeveelheden

Richard probeert alle corruptie en geweld te maskeren, maar uiteindelijk komt het natuurlijk uit. In het Engels bestaat voor een situatie waarin iemand ontmaskerd wordt de uitdrukking: *when the shit hits the fan*. Rijnders moet aan die uitdrukking gedacht hebben.

Als de ondergang van Richard dichterbij komt, valt in toenemende mate letterlijk de poep uit de kap. Alle spelers raken ermee besmeurd. Er valt niet aan te ontkomen: grote drollen vallen naar beneden en iedereen wordt geraakt. Het blijkt een voorbode van het gewelddadige einde van Richard. Nadat hij om een rijdier smeekt: 'Een paard, een paard, mijn koninkrijk voor een paard!', wordt hij in deze voorstelling door de graaf van Richmond op een houten bok vastgebonden en gedood met een grote stalen staaf die in zijn kont wordt geperst. Daarbij komt de stront in grote hoeveelheden uit zijn lijf. Kortom, geen fysiologisch detail blijft ons bespaard.

Spinazie

Hoe ging dat met al dat geweld en al die poep? De eindscène was niet ingewikkeld. De houten bok waarop Bokma wordt vastgebonden is voorzien van een gat waar de

stalen staaf in verdwijnt. Het ziet er echt uit, maar Bokma voelt niets van deze overmaatse koortsthermometer. De poep is, zoals we weten van sinterklaassurprises, een mengsel van ontbijtkoek en spinazie. Of het hierbij ging om spinazie à la crème of een goedkopere variant valt niet meer te achterhalen.

Verloopstuk

Om drollen uit de kap te laten vallen was iets meer techniek en chemie nodig. Technicus Mari van Kaam maakte van afvoerbuis (niet onlogisch als het om poep gaat) een twintigtal bussen. Aan de bovenkant afgesloten met een schroefdeksel en aan de onderkant voorzien van een verloopstuk naar een smallere buis (maatje dikke drol). Aan het eind van deze buis bracht hij een magneetklep aan, zoals je die ook kunt vinden in je wasmachine. Dergelijke kleppen worden gebruikt om de watertoevoer te openen of te sluiten. Ontbijtkoek en spinazie was hier niet geschikt. In ontbijtkoek zit suiker, als dat nat wordt gaat het kleven. De magneetkleppen gingen daardoor plakken en werkten niet meer goed. Bovendien was het bijna onmogelijk om de kostuums weer schoon te krijgen als dat mengsel erop was gevallen. Van Kaam vond toen bruine plastic korrels. Er staat korrels, maar ze waren heel klein: 10µm. Dat is fijner dan poeder, maar het gedraagt zich als plastic korrels. Die korrels mengde hij met behulp van een kolomboor met water en aardappelmeel. Zo kreeg hij de goede substantie met de juiste dikte. Dit mengsel liet zich bovendien heel gemakkelijk uitspoelen. De magneetkleppen bleken goed te werken. Er moest nog wel een gaatje in het deksel bovenin. Anders ontstond een vacuüm en dan viel er niks naar beneden als de klep openging. De kleppen werden analoog bediend met een zelfgemaakt schakelpaneel met 20 tuimelschakelaars; simpel en doeltreffend. <<

Zelf ervaring met het gebruik van 'oneigenlijke' (technische) middelen voor theatereffekten? Laat het ons weten, we beschrijven het graag in deze rubriek. Mail naar kunstgreden@zichtlijnen.nl.

en iedereen wordt geraakt'